

doplnený aj o kognitívnu zložku (myšlienkový proces) Napr. *Stano sa odlepi od skaly, Danko ho doteraz vidí, vrchná pera sa mu v chlapčenskom úsmeve bojzljivo chvela* (Dzvoník) – *Стано оторвался от скалы, Данка его и теперь видит, верхняя губа у него дрожит в мальчишеской улыбке*. Tento význam vyjadrujú aj spojenia *vidieť* v *predstavách*, v *duchu*, *pred sebou* ap., ktoré sa do R ľuďmi prekladajú slovesami *представлять*, *воображать*. Do tejto sémantickej podskupiny možno zaradiť aj významovo blízke spojenia *vidieť vo sne* / *видеть во сне*, v ktorých sa prelínajú perceptívna a kognitívna zložka.

Dalej si rozoberieme podskupinu tých významov sloves *vidieť* / *видеть*, v ktorých prevláda kognitívna významová zložka a perceptívna zložka je buď minimalizovaná alebo úplne potlačená.

V prípade semémy "všimáť si, badať, pozorovať" možno ešte do určitej miery hovoriť o zmyslovom vnímaní, lebo na získaní informácie sa spolu s inými faktormi podieľa aj zrak, prípadne sluch, hoci vo väčšine prípadov zohráva iba sprievodnú úlohu. Uvedieme si niekoľko typov kontextov s touto sememou v oboch porovnávaných jazykoch. Na základe analýzy konkrétneho materiálu možno v rámci daného významu rozlíšiť určité významové odtienky (sémy) podľa toho, v akom pomere sa nachádzajú už spomenuté zložky (perceptívna a kognitívna).

V prvom prípade ide o prevládanie perceptívnej zložky nad kognitívnu. Napr. *Že je to rôznorodá spoločnosť, dalo sa vidieť na prvý pohľad, ani nie tak zo správania ľudí, ucheho a utiahnutého, ako z ich oblečenia* (Dzvoník) – *То, что это разнообразное общество, видно было с первого взгляда, но не так по поведению людей, тихому и скованному, как по их одежде*. V R aj S sa obe sémy danej semémy vyjadrujú vo väčšine prípadov zhodne, potvrdzuje to aj východiskový ruský kontext. *Помните, Амвросий? Ну что же спрашивать? По губам вашим вижу, что помните* (Булгаков) – *Pamatate sa, Ambróz? Načo sa pýtať? Na perách vám vidím, že sa pamätáte*.

V iných typoch kontextov môžeme v oboch porovnávaných jazykoch zaznamenať určitú vyváženosť perceptívnej a kognitívnej zložky v danej seméme. Napr. *Videla som, že s Helenou nie je rozumná reč, bola už veľmi opitá a nevedela, čo tára* (Mitana) – *Я видела, что с Хеленой невозможно нормально говорить, она была уже сильно пьяная и не знала, что болтает*. Ako ukazuje kontext, na získaní danej informácie sa podieľali nielen zmysly (zrak, sluch), ale aj úsudok (myšlienkový proces). Potvrdzuje to aj analogicky ruský kontext. *"А вы, как я вижу," улыбаясь заговаривал рыжий, "ненавидите этого Латунского"* – *"Уу, ako vidím," s úsmevom povedal ryšavý, "nenávidíte tohto Latunského"*.

Trochu iného charakteru sú tie prípady, kedy samotný proces zrkovného vnímania nie je dôležitý, dá sa povedať, že je úplne potlačený, lebo hlavnú úlohu v nich zohráva poznanie, dlhodobá skúsenosť, úsudok ap., t.j. kognitívna zložka. *Ale ak ich máš dosť [peňazí], chceš ich mať ešte viac, tak je to Videla som to na strykovi Otrasně, ako ten hrabal Na to sa nedalo pozerat'* (Mitana) – *Я это видела (замечала) на дяде, до чего тот загребал, невозможно было смотреть*.

K ďalším významom sloves *vidieť* / *видеть* s prevládajúcou kognitívnu zložkou patrí seméma "chápať, uvedomovať si niečo". Napr. *"Myslíš si, že som slepy a nevidím to?" rozčuluje sa otec na druhom konci drôtu "Najradšej by si ma tu celkom uvaznila"* (Farkašová) – *"Ты думаешь, что я слепой и не вижу (не понимаю) этого?" возмущается отец на другом конце провода "Ты бы хотела держать меня в четырёх стенах"*. Táto seméma daných sloves sa vyskytuje v oboch porovnávaných jazykoch, ale v R sa častejšie vyjadruje slovesom *понимать* (*Už vidí, čo je za tým – Он уже понял, что за этим кроется – Ja to vidím takto – Я понимаю это так*).

Aj pre semému "považovať, pokladať niekoho, niečo za niekoho, niečo", vyjadrenú slovesami *vidieť* / *видеть* je príznačná prevaha kognitívnej zložky nad perceptívnou. Napr. *Prečo chceš vidieť vo mne nepriateľa?* (Vámoš) – *Почему ты хочешь видеть во мне врага?* V R môže byť často daná seméma realizovaná okrem slovesa *видеть* aj slovesom *считать кого, что кем, чем* (*Videla v ňom ešte dieťa – Она считала его ещё ребёнком – Видел в том зраду – Он видел в этом предательство / Он считал это предательством – Во всём видит иба пенязе – Он во всём видел только деньги*).

Sloveso *vidieť* môže v S vyjadrovať semému "dobře poznať niekoho, niečo", ktorá nie je charakteristická pre ruské sloveso *видеть* a okrem niekoľkých individuálnych prípadov spravidla býva v R realizovaná slovesami *понимать кого, что* alebo *разбираться в чём* (*Dobre do týchto vecí vidím – Я в этих делах хорошо разбираюсь – Бол som len chlapcom a je prirodzene, že som nevidel do jadra vecí [Letz] – Я был только мальчиком, и естественно, что я не понимал суть дела*).

Ďalšiu podskupinu sloves *vidieť* / *видеть* sme vyčlenili na základe spoločnej sémy tzv. subjektívnej modality, ktorá je v rôznej miere zastúpená v jednotlivých významoch týchto sloves. Táto podskupina je zaujímavá aj tým, že v nej pozorujeme najväčšie rozdiely v sémantickej štruktúre analyzovaných sloves v porovnávaných jazykoch.

Slovenské sloveso *vidieť* je na rozdiel od ruského *видеть* osobitne tým, že môže v spojeniach typu *rád, nerád niekoho, niečo vidieť* vyjadrovať semému "mať, nemať niekoho, niečo rád", ktorá sa do R preklada slovesami *(не)любить, (не)нравиться*, sloveso *видеть* v týchto prípadoch nemôžeme použiť. Napr. *Rodičia neradi videli, že sa s Jurajom kamarátim* (Dzvoník) – *Родителям не нравилось, что я дружу с Юрием* – *Nerád videl, keď mu niekto napomenul kováčstvo* (Kukučín) – *Он не любил, когда ему напоминали кузнечное ремесло*.

Nemenej zaujímavé je pre nás aj kontextové použitie ruského spojenia *видеть что от кого-либо* realizujúce semému "mať, dostať", ktorá v S môže byť vyjadrená slovesom *видеть* len v určitých kontextoch. Napr. *Заверяю вас, что от вашего Николая Петровича я, кроме этой браслеты и колечка, ничего не видела* (Чехов) – *Убеждаю вас, že od Nikolaja Petroviča som okrem tohto náramku a prsteňa nič nevidela (nedostala)*. V ruských kontextoch iného charakteru však táto seméma v S nemôže byť